

RECENZJE * OMÓWIENIA * POLEMIKI

Jerzy Strzelczyk, *Otton III*, Wrocław 2000, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, ss. 259

Panowaniu Ottona III od długiego już czasu poświęca się wiele uwagi. W związku z 1000-letnią rocznicą zjazdu gnieźnieńskiego badania nad problemami tego okresu niejako ożyły ponownie, tak wśród historyków niemieckich, jak i polskich. Książka J. Strzelczyka jest pierwszą polską biografią Ottona III, uwzględniającą nie tylko polski stan badań, ale i najnowsze osiągnięcia nauki niemieckiej. Składa się ona z siedemnastu rozdziałów poświęconych poszczególnym etapom życia i władzy Ottona III oraz charakteryzujących jego następcę i jakość wprowadzonych przez niego zmian. I. *Dziedzictwo wzniosłe, lecz trudne*; II. *Pod skrzydłami matki i babki*; III. *Cesarska korona*; IV. *Wojciech i inni*; V. *Gerbert z Aurillac*; VI. *Rebelia w Rzymie i wojna na Połabiu*; VII. *Druga wyprawa włoska. Rozprawa z rebeliantami i reformy*; VIII. *Renovatio Imperii Romanorum*; IX. *U grobu św. Wojciecha*; X. „Skandal” w Akwizgranie; XI. *Sprawa gandersheimska*; XII. *Merseburg: odwołująca się restytucja*; XIII. *Ostatnia wyprawa do Italii. „Niewdzięczność Rzymian”*; XIV. *Niezwykły dokument*; XV. *Ostatnie miesiące i śmierć*; XVI. *Następca*; XVII. *Mirabilia Mundi. Otton III – próba charakterystyki*. Zawarte zostały wskazówki bibliograficzne, indeks osób i spis ilustracji.

Najbardziej kontrowersyjnym problemem panowania Ottona III, do dziś budzącym wiele zainteresowania i skłaniającym do wyrażania opinii, często sprzecznych, jest zamierzona przez tego władcę przebudowa ówczesnego cesarstwa, znana ogólnie pod hasłem *Renovatio Imperii Romanorum*.

Choć autor wskazał na brak źródeł, co do tych planów Ottona III, to wychodząc z ogólnie przyjętego obrazu w historiografii, podkreślił jego dążenie do uznania zwierzchności cesarza, w ścisłym sojuszu z papieżem, przez cały świat chrześcijański. Nie mogło to się oczywiście dokonać w ramach tzw. „cesarstwa hegemonalnego”, lecz w jakiejś – trudnej do scharakteryzowania – luźniejszej i dobrowolnej federacji państw chrześcijańskich, uznających nadrzędną, bynajmniej nie tylko honorową, władzę cesarza i papieża.

Na kanwie tego ponadnarodowego cesarstwa starano się ułożyć stosunki z państwami wschodniej Europy. Autor zanegował możliwość koronacji Bolesława Chrobrego w roku 1000, ponieważ źródła niemieckie nic o tym nie mówią, w przeciwieństwie do wydarzeń z roku 1025. Wyniesienie Chrobrego w roku 1000 miało